FEMİNİST

Her şey sen onun kolları arasındayken başlar;
Senin kolların onun bulaşık kabındayken biter.

Serpil

Kadınlar şahanedir
Handan

Avazım çıktığı kadar
sustuktan sonra
konuşmak ne güzelmiş.
Filiz K.

ANTİFEMİNİSTLERE
ÇOK BOZULUYORUM
SEDEF

Eskiden özel bir kadın olmaktan mutluluk
duyardım. Şimdi ise sadece kadın
olmaktan. Onun için de yaymak isti
yorum.
S.NUR

İyi kızlar cennete gider,
kötü kızlar HER YERE...
Filiz Ada

1. SAYI

kadın çevresi yayınları

JULIET MITCHELL

ANDREE MICHEL

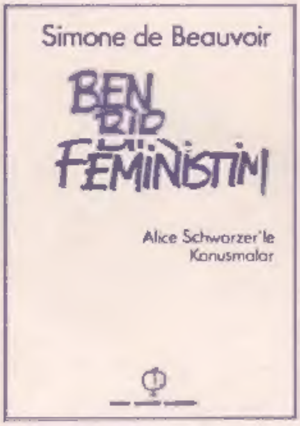

SIMONE DE BEAUVOIR

LEE COMER

FEMİNİST
Arada bir çıkar

1. Sayı 8 Mart 1987
Fiyatı: 350 TL (KDV dahil)

KADIN ÇEVRESİ YAYINCILIK AŞ. adına
Sahibi ve Sorumlu Yazıişleri Müdürü
Handan Koç
Adres: Klodfarer Caddesi 41/36
Servet Han Cağaloğlu - ISTANBUL
Baskı: Ayhan Matbaacılık

BU DERGİ ÇIKARKEN

KONUŞULANLAR
TARTIŞILANLAR
ÖNERİLENLER

Dergi çıkarken en çok tartışılan konulardan biri isimdi. Feminist, aslında bir yıldır düşünülen bir addı. Ama buna muhalefet edenler çeşitli isimler önerdiler: Cariyeniz, Oklava, Cadı, Elimizin Hamuru, Feministo, Aybaşı gibi. İsmin altına yazılacak ibareler konusunda da çeşitli öneriler geldi: Hormonal Dengesi Bozuk Feminist Dergi gibi. Bunlar arasında en çok tutulanı "Belki Arada Bir Çıkabiliriz" oldu. İsmin yanına amblem olarak vajina çizilmesi de önerildi. Ama bu, teknik ve görsel bir sürü zorluk ortaya çıkaracaktı.
Derginin biçimi konusunda da bir sürü öneri oldu. Herkesin birleştiği nokta, farklı ve şık bir şey yapmaktı. Teknik olanaksızlıklar nedeniyle gerçekleştirilemeyen öneriler, derginin zımba yerine kurdeleyle tutturulması, kenarının fisto şeklinde kesilmesi, kapağın kesekâğıdından olmasıydı. Bütün yazıların elyazısıyla yazılması fikri ise okuyanı yoracağı gerekçesiyle rağbet görmedi.
Grubun çoğunluğu dergiye bir başyazı ya da çıkarken yazısı koymaya karşıydı. Ama yine de bu konu uzun uzun tartışıldı.
Dergiyi hazırlarken, karıştırdığımız bütün muhalif dergilerde "irtica" konusu vardı. Bu yüzden, bir ara, derginin başına "Bu dergide irtica konusu yok" diye bir ibare koymayı düşündük. Çünkü gruptan bazıları bu "Bu dergide ya türban olur ya ben" diyerek kesin tavırlarını ifade etmişlerdi.
Herkesin aklına yatan Ninem Korkut köşesi ve sürekli erkeklere acımaktan vazgeçmeyen üzgün feministin köşesi ise yazan çıkmadığı için şimdilik gerçekleşmedi.
Grup gevezelik etmekten o kadar keyif alıyordu ki, sonunda derginin çıkması başkaları kadar bizi de şaşırttı. Zaten her şey bir gün birisi "Hadi bir dergi çıkaralım" diye önerince başlamıştı.

'FEMİNİZMİN ADI'

Feminizmin ülkemizdeki ilginç serüven başladı başlayalı bu konuda söz üreten herkes "feminizm"i kendine göre "ta(h)rif" etti, sonra da kendi tarifini eleştirdi. İşte bu yüzden feminizmin ne olduğu konusunda -ayırdedici yanını vurgulayarak- bir saptama yapmak istiyorum.
Dünya varolalı beri erkek ve kadın yoktur biliyorsunuz. İnsan denen canlı türü ortaya çıkıp da bir insan diğer bir insanla birlikte yaşamaya başladığı andan itibaren *toplumsal* ilişki diye soyutladığımız şey işin içine girer. Yani "insan biyolojisine özgü" diye bildiğimiz her şey, aynı zamanda toplumsal bir anlam kazanır. "Erkek" ve "Kadın" diye cins ayrımı yaptığımızda, bedensel yapı farklılıklarına ilişkin masumane bir betimleme yaptığımızı sanmak yanıltıcıdır. Kadın-erkek ayrımı ile, dişi ve eril olarak başka canlı varlıklarda da görülen ve biyolojik üreme fonksiyonlarını ayrıştıran betimlemeler farklı şeylerdir. Birincisi, bir *toplumsal cinsiyet kimliği* farkına işaret eder. Toplumun bireylerini, daha doğacakları anlaşıldığı andan itibaren, doğduktan sonra nasıl yaşayacaklarını kurallara bağlayarak belirleyen kimliklerdir bunlar.
Çocukların giyim, konuşma, oyun, sözcük dağarcığı ve oturuşları, görecekleri işler, üstlenecekleri sorumluluklar, karşılaşacakları tehlikeler, girmelerine izin verilecek ve verilmeyecek ilişkiler, bağışlanacak ve bağışlanmaycak davranışlar kız ya da erkek çocuğu olmalarına göre hep farklı olacaktır. Doğumdan ölüme kadının ve erkeğin düşünme/yaratma eylemleri, korkuları, sevgileri, görevleri de öyle....
Bizi ilgilendiren, bu ilişkinin taraflarından birinin (yani erkeklerin), bu farklılık sayesinde toplumsal yaşamda, üretim faaliyetlerinde, siyasal-ekonomik örgütlenişte üstün ve belirleyici konumda olmalarıdır. Kadınlar evlerde ev ve çocuk bakımı ile iştigale yöneltilip, kentte dışarıda ("dışarıdaki iş"te), köyde tarlada vs. çalışırken de yine evişi görevlerini sürdürmeye zorlanırlar. Demek ki, bir toplumsal kimlik farklılığı var; bu fark nedeniyle de bir cins, ötekinin yaşadığı ayrıcalıkları yaşayamıyor; üstelik ötekinin yapmak istemediği işleri de (yani evişleri, çocuk bakımı vs.) üstlenmek zorunda kalıyor.
Bu durumun genç, yaşlı, evli, bekâr, çocuklu, çocuksuz, köylü, işçi, ev kadını, iş kadını, yoksul, zengin toplumun tümüne yayılmış genel bir durum olduğunu görmekle başlayan süreç, bütün dünyada böyle olduğunu ve bilinen yazılı tarihin büyük bölümünde de böyle olduğunu öğrenmeye götürüyor kişiyi. Ben, böyle bir öğrenme sürecinde feminist olmuş bir kadın olarak, yazımda feminizmin, toplumsal örgütlenmede varolan bir cins-cinsiyet sistemini (yani erkekten yana cinsiyet ayrımcılığı güden bir sistemi) ve bu sistemin varlığını sürdürmesini sağlayan cinsiyetçi ideolojiyi radikal biçimde sorguladığını/sorgulayabildiğini anlatmak istiyorum.
Cins-cinsiyet sistemi dedim. Birincisi yani cins, biyolojik bir kavram. Dişi cins bu haliyle ancak biyoloji veya tıp kitaplarında "kimliksiz" bir kas ve kemik yığını olarak karşımıza çıkar. Üzerine bir şey giydiği ve konuştuğu andan itibaren başka bir kavram, "kadın" (yani cinsil kimlik) sözkonusu olur. İmdi, bir sistem varsa bunun nasıl işleyebildiğini, bir cinsin diğerine üstünlüğünü hangi araçlarla sürdürdüğünü araştırmak gerekir.
Biliyoruz ki, toplumsal örgütlenme çeşitli kurumlar eliyle yürütülür. Kurum deyince de sadece koca koca binalar ya da devlet dairelerini anlamamak gerekir; daha somut kurumlar da vardır, mesela aile. Neden bir kurumdur aile? Çünkü kendisini oluşturan bireylerden görece bağımsız olarak varolan, onlara sunulan bir yapısı vardır ve bu yapı,

içine giren bireyleri belli yaşam ve davranış biçimlerine zorlar. Çünkü tâbi olunan kuralları vardır; ayrıca resmen tanınmış ve yasalarla korunmuştur.

Cinsiyetçi sistemin temel direği, -açıktır ki- iki cinsin birer üyesini çeşitli kurallara göre biraraya getiren ve içinde bulunduğumuz toplumda bu biraraya gelişin tek meşru ve yasal biçimi olan evlilik ile kurulan ailedir. İçine doğduğumuz andan başlayarak ailenin hiyerarşik bir yapı olduğunu biliriz. Yasa ile de belirlendiği gibi, baba ailenin reisidir. Onun altında kadın ve en altta da çocuklar vardır.

Aile, kadının "ana", "karı" ve "kız" kimliklerini birlikte yaşamasını sağlayan tek kurumdur. Önemlidir, çünkü kadına *tam* ve *tüm* bir yaşam sunmaktadır. Başka hiçbir üretici ya da yaratıcı faaliyette bulunmaksızın sadece kız-karı-ana olarak bir yaşamı "dolu dolu" yaşamak, aile içinde mümkündür.

Ailenin, tarih içinde, üretim faaliyetlerinden hep kopuk olmadığını, tüketici ailenin kapitalizme özgü bir aile biçimi olduğunu biliyoruz (çekirdek aile denen bu biçimin ortaya çıkması için üretim yapıldığı mekân yani fabrika vs. ile emek-gücünün yeniden üretildiği alan olan ev'in ayrışması gerekti; bu da kapitalizmle gerçekleşmiş bir yaşam biçimidir). Kadınlar tarih boyunca bir cins olarak ikinci sırada yer almanın yanı sıra, kapitalizmde artı-değer üretim mekanizmalarına her girişte sömürüye de maruz kalıyorlar. (Sosyalist ülkelerde de kadınlar belli kazanımlara rağmen ezilmeye devam ediyorlar. Bunu başka bir yazıda ele alacağım). Ama bu, yapacağımız cinsiyetçilik tahlilinde belirleyici değil, çünkü biliyoruz ki emek-gücünü satan herkes, kadın-erkek tüm işçiler için de geçerli bir durumdur bu. Biz burada, yalnızca ve yalnızca "kadın" oldukları için ezilen bir cinsin sorunlarından söz ediyoruz.

Cinsiyetçi sistem, hem tek tek hem de genel olarak erkeklerin lehine işleyen bir sistemdir. Ayrıca toplumsal bir sınıfın da (burjuvazinin) lehine işler. ama işin bu yanı 150 yıldır yeterince işlendi, açıklandı; bir de bizim söylememize gerek yok. Kadınlar üstüne söz söylenirken (türlü kuramlar oluşturulur, kadınlara neyi nasıl yapmaları gerektiği

vahyedilirken) erkeklerin yararına işleyen bir sistem tarafından ezildikleri hiç vurgulanmadı; taa ki kadınlar "cins olarak" ezildiklerinin farkına varana dek...
Her kadının evinde tek tek yaşadığı ve yalnız kendisinin yaşadığını sandığı sorunların kendi kusurlarından, evliliğindeki uyumsuzluktan ya da kocasının kişiliğinden kaynaklandığına inandığı bir dünya... Bu dünyada kadınlık,

Öğütücü bir varoluş biçimi: Evde günbegün tekrarlanan bulaşıkta, çamaşırda, temizlikte, yemek pişirmede,

Korkutucu bir varoluş biçimi; Gece, sokaklarda,.erkeklere ait alanlarda, kahvede, stadyumda.

Aşağılanmış bir varoluş biçimi: Cinsellikte.

İkinci sınıf bir varoluş biçimi: Meslekte, işyerinde, devlet dairesinde, fabrikada, tarlada.

Dışlanmış bir varoluş biçimi: Siyasal, ekonomik, askeri karar organlarında, bilimde, teknolojide, felsefede, sanatta.

Listeyi uzatmaya gerek var mı? Yaygın bir eğilim, kişilerin belli işleri yapamama, "belli bir yere gelememe" nedenini kişisel yeteneksizlik, akılsızlık, isteksizlik ile açıklamaktır. Kadınları dışlayan bir sistemin yürürlükte olduğu görmezden gelinir.

Kadınlar ezildiklerinin bilincine vardıkça, tüm tarihe, dünyaya, hayata bu ezilme konumunun gözlüğünden bakarak başkaldırının sözünü oluşturdular. Feminizm bu sözdür işte.

Cinsiyetçi sistemi anlamaya, bu sistemi tahlil ederken kullanılacak kavramları oluşturmaya çalışırken birçok kadın farklı görüşler öne sürdü; çeşitli feminizmler ortaya çıktı ama temelde feminizmin ayırdedici özelliği tartışılmıyor artık: Kadınlar bir cins olarak eziliyorlar. Bana sorarsanız üzerlerindeki baskı da iki "egemen"in işine yarıyor: erkeklerin ve burjuvaların.

Size yazının başından beri anlatmakta olduğum ve çok açık seçik doğrular gibi sunduğum kavramların ve feminizmin sorunları, açmazları olmadığını iddia etmek beyhude olur.
Çeşitli feminizmler arasındaki çelişkiler bir yana, tarihe yeni bir "kadın bakış açısı" ile bakma çabası sırasında karşılaşılan zorluklar, diğer ideolojilerden ödünç alınan kavramlar ve reddedilen örgütlenme biçimlerinde varolan iktidar ilişkilerinin bizzat feminist örgütlerde yeniden üretilmesi gibi açmazlar feminist hareketin ciddi sorunları.
Henüz yolun başında olduğumuz çok açık. Dünyada bir gerileme dönemine giren feminist hareketlerin durumu bir yana, ülkemiz gibi büyük çoğunluğun (düzen yanlısı ya da muhalif farketmiyor) anti-feminist olmayı feminizmden önce öğrendikleri bir ülkede işimizin zor olduğunu biliyoruz. Ama dünyanın neresinde ve hangi özgürlük(ler) kolay kazanılmıştır ki?

SEDEF

SEVGİLİ ♀'LAR, BİZE YAZIN.

HATIRLAMAK, ANLAMAK, ANLATIP KURTULMAK, YENİDEN KURMAK, ANILARI KURTARMAK, VAROLMAK İÇİN FEMİNİST' e YAZIN...

ADRESİMİZ: FEMİNİST
Klodfarer cad.
41/36 Servet Han
Cağaloğlu / İstanbul.

bir imkân

Tabii ki bir şey oluyor. Bu tıkanık yerde. Bu domuz homurtularıyla dolu ve karartılmış yerde. Ama bir şey olsa da, olduğuna değil, oluyormuş gibi yapıldığına inanılan bu cılız coğrafyada.
Sahicilikten şüphe ediliyor.
Hiç nedir bilinmedi. Çok az yerde. Bazan. Buna tufunuyoruz.
.....
Oluyor -işte. Ama korkuyorum. Düşünürken. Beynim cüretkârlığı da kırıyor, kendini sarmalayan kemikleri. Kadın kafalarından çıkan sorunların boyutlarını seziyorum, dayanılmaz keskinliğini. Tozu kaldırışını. Kötü kokuları. Kötülüğün dibini.
.....
Eskiden de söylenmesi zor doğrular vardı,.onların bedelleri vardı, bilirdik, öderdik -tamam, ama şimdi bedeli bilinmiyor. Suça yeni kalkışıyoruz çünkü. Azıyoruz. Ve kadınlar, biz.
Ansızın ortalıkta bir pervasızlık, evet. Sert, estetik, cinsel, biraz kaçık ve etkileyen bir hava. Küflenmiş, yorulmuş, miskinleşmiş, kanıksamış bir kültürün içine doğru. Şimdi. Zaten öyle -birdenbire yaptığımız söyleniyor herşeyi. Ansızın dank eder ve ileri giderlermiş -bizler. İleri giderler. Ve bunda hep bir yarar vardı.
.....
Böyle yazılmasına da alışkın değiller biliyorum. **biraz fazla değil mi bu ton, biraz fazla kaptırmış değil misin...** onlara herşey fazla geliyor, nedir böyle beyinlerini korkutan, ürperten bilmem, bana herşey az geliyor. Üç-beş kadının kalkıştığı bu serseri, cesur, hüzünlü, çocukça, belki boşuna şey için yazabildiklerim bile.
.....
Aykırı kaçacak bu.
Rotatifler, kadınlar, erkekler, turnikeler, kasalar... çok büyük, çok kocamış bir TEKRAR'ı üretmeye dönerlerken hergün. Bütün vardiyalarda bu -yeniden yeniden yeniden her gün- milyarlarca gündür. Kadınlar manavlara aynı cümleyi kurarlarken ve kovaları, bezleri ve ruhlarında birikmiş ukdeleri, bedenlerinde, milyarlarca gün sürmüş çok uzun bir hakaretten. Aynı uyanış. Aynı uyku. Aynı kokular. Aynı perdeler. Aynı bakış. Aynı sofra. Aynı dokunuş. Aynı spikerler. Aynı görüntüler. Pencere. Sehpa. Ekran. Tabak. Dolap. Mutfak. Leğen. Yatak. Aynı sokak. Aynı akşam. Aynı sabah. Aynı gazete. Aynı şifreler. TEKRAR'ın hergün elbirliğiyle yenilenen dokusu. Düşüncelerinde yolcu, düşüncelerinde kahraman aynı uyurgezerler. Duruş.... develer geçiyordu kıyıdan, hörgüçlerinde aldırmazlık dolu, ağır, acelesiz, umarsız develer...
...aykırı kaçacak bu.
Birdenbire tanrıları boğazlamak.
.....
Vahşi hayvandan kaçmazsan, ona saldırmazsan o da seni parçalamaz. Parçalamaz. Yanıbaşında, her an seni yutabilecek gibi yürür, sen de hizada durursun.
Hizada durursun. Ta ki içinde cehennem zebanileri tepinmeye başlayana kadar. Tepiniyorlar ahali-
Size bundan-
bir imkan belki,
bir ihtimal?

DEFNE SANDALCI

BABALARA

konuşmak

Kendini, kendine ilişkin doğruları
anlatamayan,
bilinçlendiremeyen,
yüksek sesle adlandıramayan,
yazıya dökemeyen,
başkalarını da anlatamaz.

Anlatmak ilişki kurmaktır.

Anlatmak sesleri söze sözleri dile dönüştürmek konuşmak duymak, duyulmak anlamak, anlaşılmak...

Sağırlar diyarındaki hastalığın adı suskunluk...
Suskunluk karanlık, korkular yüklü.

Işığa çıkmak istiyorum, korkutuyor.

Seçimimi yapıyorum. Titrek, küçük adımlarla ama inatla en uzun yola koyuluyorum - kendime giden yola

Acıtıyor.

DAİRDİR

Babam saygın, başarılı bir işadamıydı, annem güzel bir kadındı.

Çocukluğumda babamı ne çok severdim. Oyun çağında ve daha sonraki ilkokul yıllarında iyi iki arkadaştık. Oturduğumuz apartmanın dar uzun koridorunu şişman vücudumla aşmak zor gelirdi de, çekişmeli futbol maçlarımız sırasında aynı mesafede deli danalar gibi çığlık çığlığa koşardım. "Komşuları Rahatsız Etmeden Yürümek" öğretileri anında unutulur, içi tıkız bir topla karşı kaleye gol atmak adına kapı-duvar aşağı indirilirdi. Muzip kahkahaları kulağımda hâlâ.
Masallarını sadece dinlemez, yaşardım da... Bir tören havası içinde sedire uzanır, başlardı anlatmaya. Artık karlı havada kulübemizi çeviren kurtların ulumaları mı, yağan yağmurun esen rüzgarın uğultusu mu, fırtınaya yakalanmış gemimizin yalpalanmaları mı... Bu canlı anlatıma kendimi kaptırır giderdim, heyecanlandıkça da sokulurdum ona. En çok dalgalı denize kapılırdım -oldum olası tutmuştur deniz beni.
Azıcık aklım ermeye başladığında okuduklarımla ilgilendi; olaylar ve davranışlar karşısında "Bak Minucan..." diye dikkatimi önemli olana yöneltti. Hep sabırlı ve sevecen oldu benimle; oğlan beklerken kız çıkmama, dört yaşında yataklara düşüp iki gözüm şaşı kalkmama rağmen. Ortaokuldayken evin havası değişti, sessizlikler uzadı, gerginlikler olağanlaştı; yaşam, kapıları kapalı bir ev haline dönüştü. Hastaydı o sıralarda. Son dönemlerde sık sık üzücü olaylar patlak verirdi. Ev ahalisini, -tümümüz kadındık- silindir gibi ezip geçen olaylardı bunlar. Yıldırımları bana hiç raslamadı ama çocuk gönlüm eziklikerden, iç katılıklarından nasibini aldı. Bana tüm güzelliklerin yolunu açan bu adama zaman zaman inanılmaz bir öfke ve kin duydum. Bir seferinde bu duygumu belli de ettim; ağladı.
Liseden eve döndüğüm bir gün komada buldum, geceyarısı öldü. Bir önceki gece, sokağa çıkmak için annemi beklerken, çok eskilerde yaptığı gibi, benimle şakalaşmaya başlamıştı, kendimizi itişip kakışır buluvermiştik, kahkahası kulağımda...

Kimsenin sevgili kızı, kimsenin karısı, kimsenin annesi OLMAK İSTEMİYORUM.

MİNU

yeniden başlamak

Yazayım ben de dedim. Sıkışıp kaldığım sözcüklerin arasından sıyrılıp kocaman harflerle yazayım. Yazmak deyince aklıma hep bir güzel dostluk, bir sıcaklık gelirdi, ama dostluğun bir değeri var mıydı bu dünyada? Peki ya ben bundan büyük bir değeri yaşamış mıydım hayatımda? O zaman yayınlanır mı, yayınlanmaz mı, iyi yazmak gerekir mi gerekmez mi kaygılarını bırak bir yana ve yaz dedim kendince. Acılar yaşamadım mı? Yaşadım, ama onlar her zaman daha sansasyoneldir ve değer taşır bazılarının gözünde. Hattâ, acı çekmişliğin kraliyet madalyasına, profesörlüğe yakın payeler yüklediği bile olur insana. Bense, diyebilirim ki daha çabuk unuttum onları. Oysa bu tatlı şey, bana yaşam suyu veren bu sıcaklık hep içimde durdu öylece...

Bu sıcaklık bir küçük kızdı; ellerini şap şap çırpıp şarkılar söyleyen, coşkusu yan sokaktan taşıp evimizin içine dolan bir küçük kız... 12 yaşımda el sıkıştım onunla, yürek sıkıştım. Sonra da yıllarca birlikte el çırptık. Hayatta şımarmaktan, gururlanmaktan çekinmediğim tek konu da bu oldu; Elif'le dost olmak. Gerçekten, profesör, bilgisayarcı, mühendis olmak falan değil, tek bir şey vardı gururlandığım, bu dostluğu yaşamak. İş istek formlarına, referansımı Elif diye yazmak istedim, "kendisinin Koç A.Ş. grubuyla bir ilişkisi yoktur ama koç burcundandır."

Neyse, biz bu arada dünya diye bir gezegende yaşamakta olduğumuzdan, etrafımızda da sürekli "ama sizin iyiliğiniz için, sizin iyiliğiniz için" diyen birtakım insanlar vardı. Sevenlerimiz çok olduğundan, çocukluğumuzda, gençliğimizde, yaşantımızın siyasi, siyasisiz (hani evlilik gibi çok özel!) bütün aşamalarında iyiliğimiz için çırpındılar. Yıllarca, "siz birbirinizi geriletiyorsunuz" dediler, özelsiz-apaçık bir dostluktan daha geliştirici birşey olabilirmiş gibi... Bazıları içinse, evlenmeli, duvarlarımızı örmeliydik, onlar öyle yaşıyorlardı, bu aykırılıksa sinirlerini bozuyordu. Ömrü billah iki kadın değil, bir adamla bir kadın hayat paylaşırdı, tarih böyleydi. İki

kadından dost, bir adamdan post olmazdı. [illegible] Elif o da oldu. Var istedikleri gibi Elif evlendi, duvarlandı, kozaklandı.

Kötü bir tanıklığı yaşadım 5 yıl boyunca. Çok sosyalist bir hocası (pardon kocası) vardı. Yemekler pişirirdi, ıspanağının tadına doyulmazdı. "Ah bu adam ne iyi böyle, hep yemekler pişiriyor" diye

düşünürdüm. Kalori hesapları yapardı, malzeme alırken. Elif sucuğu pek sever, kahrolası sucukta da kalori yokmuş. Hep kalorisiz şeyleri severdi kafir kadın, mısır patlağı, dondurma filan. Hiç gerçekçi değildi hiç, zaten hep bu romantik kalori anlayışı yüzünden kaybetti hayatta. Neyse, sonra sonra anladım, niye yemekleri hep bu hocanın pişirdiğini. Maksadı, yıllarca yemeklerin içine koyduğu "sen anlamazsın", "sen yapamazsın", "sinek gibi siliksin (ilişkilerin güç ve güçsüz olmaya göre belirlendiğine binaen. Hayvanlar alemi ans. shf. 343.1)", "senin arkadaşların zaten", "ayrıca Lenin'de öyle demiyor" baharatlarıyla baharlamakmış Elif'i. Başardı da... Bense oralarda dolaşan, arada vızıldayan bir sivrisinek olarak, tanık oldum sevdiğim güzel bir insanın, nasıl kendine güvensiz, herşeyi yanlış yaptığını sanan biri haline gelip, değerlerini kaybetmeye yüz tutuşuna. Bu arada payıma düşeni de aldım. Ben zaten evli bir kadının, nasıl oluyorsa hâlâ sık sık görüştüğü, gülmeleri en çok yaşadığı bir dostu olarak baştan kaybetmiştim tarih nezdinde. Ama yine de ısrarla tekrarlıyordum: "tarih bizi haklı çıkaracaktır" (her ne kadar, sözkonusu olan cinsiyetçilik ve kadınlar olunca tarihten sıra almak biraz zor oluyorsa da...)

Tarih bizi ne yaptı "tamam" mı dedi yoksa "bu yüzyıl yine doluyuz, siz biraz bekleyin, gelecek yüzyılda da sizi haklı çıkaracağız" mı dedi bilemeyeceğim ama Elif boşandı. Eş, akraba ve yakınları aaah ah, biz uzakları da ooh çektik. Elif 'eski kimliğimi kaybettim, hükümsüzdür, hükmüm yoktu geçen yıllara' diye ilan verdi. Yeni kimliği ise çok ama çok yakıştı, sancılı oldu, zor bulundu ama güzel oldu. Benim çocukluk arkadaşımdı, büyüklük arkadaşım da olacaktı, nasıl çirkin olsundu.

Öyleyse dedim
kaldığı yerden şarkısına
herkes başlamalı. (Dörtlük: Mersa Gürpınar)

kadınların tarafını tutmak bütün dünyaya başka türlü bakmaya yolaçabilir

dünyaya kadın olarak gelince, erkeklerden farklı yaşanıyor. bunun sebebi biz kadınların erkeklerden değişik olarak daha az tüylü, daha ufak tefek olmamız; memelerimizin, vajinamızın, rahmimizin olması değil. bu anatomik farklılıklar, hayatlarımıza sadece bundan kaynaklanan farklar katıyor ve herşey bundan ibaret kalıyor olabilirdi. ama reisinin erkek olduğu ailelere doğuyor olmamızın, saçımızın uzun aklımızın kısa olduğunun iddia edilebiliyor olmasının, bize atfedilen bütün özelliklerin dünyada makbul/verili değerler açısından daha aşağı olmasının sebebi, doğa olamaz.

biz kadınlara var olan toplumsal yapıda sunulan rol öncelikle anne ve eş olmak. hayatta birisinin karısı ve birilerinin annesi olmak dışında şeyler istediğimizde, karşılaştığımız dünya erkeklerin dünyası.

toplumsal hayat, ekonomi, kültür, sanat, bilim başka özelliklerinin yanısıra, erkek de. dünyada bugüne kadar birçok şeyin nasıl olduğundan, nasıl değiştiğinden söz eden tarih de (resmî ya da eleştirel anlatımlarıyla) erkeklerin tarihi. tarih, ama galipler olarak, ama mağluplar olarak kahramanlarının erkekler olduğu bir süreç. savaşlar, mütarekeler, krallıklar, hükümetler, ekonomik krizler, felsefi tartışmalar. bunlar ve böyle birçok şey kadınlardan hiç söz etmeden anlatılabiliyor. dünya nüfusunun en az yarısını oluşturduğumuza, bilebildiğimiz tüm zamanlar boyunca, bütün insan topluluklarında biz de olduğumuza göre, burada nicel bir yokluktan söz edilemez.

ben, tarihin nesnesi olan alanlar hep erkek alanları ve tarih açısından kayda değer bütün faaliyetler erkek faaliyetleri olduğu için, durumun böyle olduğunu düşünüyorum. şöyle düşünebiliriz: büyük toplumsal iktisadi dönüşümler olurken, kadınlar bir yerlerde sessizce çocuk doğurmakta, çamaşır

yıkamakta, yemek yapmaktadır. onlardan bahsedilebilmesi için mesela sırtlarında çocuk kahramanca mermi taşımaları, devrim anında cezaevine doğru yürümeleri, önemli bir grev yapmaları gerekmektedir. bu etkileyici çıkışlarının ardından onlar yine sessiz, görünmez faaliyetlerine dönmektedirler.

bu yok sayılmaya karşı çıkarak, tarihte, biz de vardık, biz de ürettik, biz de savaştık, bizim de sanata ve bilime katkımız oldu demek mümkün. bundan sonra da hayatın her alanında biz de varolmak istiyoruz diyebiliriz. ama bunu istemek bize durumu köklü bir dönüşüme uğratma olanağı sunmayacaktır. bizler biz de bu tarihin kahramanlarındanız demek değil,

"ben kendime radikal feminist diyorum"

"Ben Kendime Radikal Feminist Diyorum" *adlı yazıyı gail chester yazmış ve yazı ilk olarak 1979'da,* Feminist Pratik, Onuncu Yıldan Notlar (1) *adlı bir kitapçıkta yayınlanmış. ben yazıyı* "Geriye Dönüş Yok Kadın Kurtuluş [illegible]

hareketin ilk on yılını değerlendiren bu yazısına kendimi çok yakın hissettim. bunun bir nedeni benim de kendime benzer sebeplerle radikal feminist demem. ayrıca yazının gevşek, "konudan konuya atlayan" üslubunu da çok sevdim. bu arada yazıda feminizm, devrim, örgütlenme gibi konularda önemli tartışmalara yol açabilecek şeylerin söylendiğini düşünüyorum. kadınları sınıflara bölüp kadın hareketinin bir kısmını kendi şemsiyeleri altına çekmek isteyenlerin gail chester'ın marx üzerine söylediklerine bozulacakları açık ama, feminist teori pratik üzerine dedikleri bence başka muhalif grup ve eğilimler için de anlamlı olabilir. tabii fedakârlık üzerine söyledikleri de. ülkemiz, biraz da kültürel mirasların etkisiyle muhaliflerin, halkı- ya da onun temsil etmek istedikleri kesim ve kesimlerini- kurtarmak için türlü fedakârlıklara katlandıkları bir ülke olagelmiştir. oysa biz kadınlar başkaları için değil kendimiz için politika yapıyoruz, çünkü sözünü ettiğimiz baskıyı doğrudan yaşıyoruz.

son olarak yazıda geçen birkaç kavramla ilgili birşeyler söylemek istiyorum. emansipasyonu türkçeye özgürleşme olarak çevirmek mümkün. ancak bu [illegible]

varolan düzen içinde "özgür" olmak anlamında kullanıyorlar. buna yönelik hakların talep edilmesi için mücadeleyle yetinmek de politik bir eğilim, yani emansipasyonizm. "kurtuluş", yani liberation daha radikal bir özgürleşmeyi, düzenin tamamına yönelik bir müdahaleyi içeriyor. bir de bilinç yükseltme grupları var. bunlar, yazıdan da anlaşılabileceği gibi, az sayıda kadının biraraya gelerek kendi öznel kadın olma durumlarını politik bir bağlamda irdeledikleri gruplar. bu grupların kalıcı olmaları beklenmiyor. başka kimi muhalif grupların ve bu arada anti-cinsiyetçi erkeklerin (inanır mısınız böyle erkekler de var, kadınları kurtaracak bir mücadele yerine, kendi ezen olma durumlarını sorgulamayı tercih ediyorlar) bu çalışma biçimini feministlerden ödünç aldıklarını biliyoruz. gail chester'ın bu gruplar ve genel olarak feministlerle ilgili olarak söylediklerinin doğal ki, yaşadığı ülkeye, ingiltere'ye ilişkin olduğunu akıldan çıkarmamak gerek. yoksa burada yazılı olanlar her ülkeye, her kadın grubuna önerilecek bir model değil. bu arada yazının 1979'da yazılmış olduğunu da yeniden hatırlatmak isterim.

ay. sc

(1) Feminist Practice. Notes from the Tenth Year. Theory Press Pamphlet 1979
(2) NO TURNING BACK Writings from the Women's Liberation Movement 1975-1980

"Ben kendime Radikal Feminist diyorum." Bunun anlamı nedir? Başlangıçta Kadın Kurtuluşundan olduğunu söylüyordun, kendine feminist diyordun, iki terim eşanlamlıydı. Sonra modern feministler tarihimizi araştırmaya başladılar ve tarihteki ikinci feminist dalga olduğumuzu keşfettik.

İlk Dalga 1848 Seneca Falls Konvansiyonu ile başlamış ve yalnızca oy hakkının kazanılmasına yoğunlaşana dek özünde radikal kalmış. Oy hakkı kazanıldıktan sonra bile, birkaç feminist doğum kontrol hakkı, kürtaj yasası reformu, kadınların kimi mesleklere girebilmesi gibi kadınları ilgilendiren konularda aktif olmuşlar. Tâ ki kadın kurtuluş hareketi ortaya çıkana dek.

Kadınların Kurtuluşu geliştikçe, kendimizi feminizmin (gerek tarihsel gerek çağdaş) reformist/emansipasyonist/liberal kanatlarından -onlar da kendilerine haklı olarak "feminist" adını veriyorlar- ayrıştırmamız gerektiği açığa çıktı. Kadın kurtuluşçuları bunu kendimize **radikal** feminist diyerek, emansipasyonun yeterli olmadığını savunarak ve devrimci perspektifimizi vurgulayarak yaptılar.

Zaman geçip, Çalışan Kadınların Hakları ya da Ulusal Kürtaj Kampanyası gibi erkeklerin katılımına da açık olan örgütler çıkıp "kadın hareketi" gibi daha geniş bir bayrak altında toplanabilme hakkını talep edince, radikal feminizmin feminizmden başka birşey olduğunu vurgulamak daha da önem kazandı. Bugün feminist olmak, genel olarak kadınların toplum içindeki konumuyla ilgilenmek olarak tanımlanabilir ama bu konumun nasıl değişeceği üzerine kişinin sahip olduğu görüşler hakkında hiçbir ipucu vermez ve aynı zamanda kurtuluşumuz için aktif olarak mücadele etmeyi de ifade etmez. Kadın hareketinden "kurtuluş"u çıkarmak mücadelemizi liberalleştirmenin, böylece kendilerinin de feminist olduğunu gönül rahatlığıyla iddia edebilecek olan erkeklerin toplumsal olarak kabul edebilecekleri birşey haline getirmenin yoluydu.

Bugün feminist olmak artık kadın kurtuluş hareketinden olmakla eşanlamlı değil. Kendimi kadınların kurtuluşu için güçlü ve otonom bir devrimci harekette faal olarak tanımladığım ve böyle bir hareketin gerekliliğine inandığım için radikal feminist olduğumu söylemeye devam ediyorum. Böylece ikinci feminist dalganın ilk aşamalarıyla -kadın kurtuluşu hareketinin

yükselişi- olan tarihsel bağını ortaya koyuyorum. Söylemek istediğim feminizm kavramının kendi başına radikal olmadığı değil, hattâ bunun tam tersi. Kendine sosyalist feminist ya da devrimci feminist demek, (radikal) feminizmin sosyalist ya da devrimci olmadığını söylemek olurdu. Benim için kadınların kurtuluşu hareketinde ifadesini bulan radikal feminizm her ikisidir de. Ama bunlardan fazlasıdır da. Radikal feminizm, toplumumuzun hiçbir unsurunun erkek-tanımlaması dışında oluşmadığını farketmektir, öyle ki radikal feminizmi pratiğe geçirmek hayatımızın daha önce normal verili/standart kabul edilir olarak gördüğümüz her bir cephesini sorgulamak ve gerektiği yerde -ki bu hemen her yerde anlamına gelir- işleri yapmanın yeni biçimlerini bulmak demektir. Bu nedenle dil erkek-tanımlıdır. Bu bazı kadınların onu çok iyi kullanmadığı anlamına gelmez ama şu andaki yapılanmış haliyle dil erkek egemen değerler üzerinde temellenir, çünkü patriyarka Saksonların zamanından çok önce denetimdeydi.[4] Erkek dilde derdini ifade edebilmenin karşısında değilim -şu anda elimizde olanın en iyisi o- ya da patriyarka ve erkek-tanımlamasının kalıcı, değişmez biyolojik unsurlar olduğunu söylemek istemiyorum. Bütün demek istediğim şu ki, radikal feminizm, birçok kadına düşünce biçimlerimiz/dilimizde önemli kavramların bulunmadığını ve bunun erkeklerin baskısının başka bir silahı olduğunu söyleyene kadar, birçok kadın kendi varoluş koşullarını tarif edecek kelimeleri bulamadıkları için kendilerinin aptal ifadeden aciz, aşağı olduğunu düşünüyorlar hissediyorlardı.

Kimi diğerlerimiz de daha önce elde bir deste gül gördüğümüz varoluşumuzun diğer alanlarına baktılar. Örneğin, bazı insanların bazı şeyler hakkında daha fazla şey bildiklerine inanmak ve bu nedenle onlara uzmanlar adını verip daha yüksek ücretler ödemek, kendimiz hakkında yanlış olduğunu bildiğimiz şeyler söylediklerinde onlara karşılık vermemek gibi. Bu uzmanların çoğunun erkek olduğunu hatırlayın. Radikal feminizm özellikle kolektif olarak hareket ettiğimizde erkeklerin üstesinden gelmenin ve kazanmanın mümkün olduğunu bize öğretti. Bir de şunu öğrendik, şu uzman adı verilen adamların sahip olduğu bilgiler içinde işimize yarayacak olanların çoğunu öğrenmek, bir kez kendi yeteneğimize olan güvenimizi kazandığımızda oldukça kolaydır. "Bilgi", "bilim", "rasyonellik" gibi kavramlar sürekli yeniden değerlendirilmektedir.

Aynı şey devrimci strateji için de geçerli. Artık, neyin devrimci olup olmadığı konusunda, gerek ne istediğimiz gerekse, oraya nasıl varacağımız bağlamında erkek tanımlarını kabul etmek mümkün değildir. Marx birçok önemli şey söyledi ama hepimiz gibi o da içinden geldiği çevrenin ürünüydü - bir ondokuzuncu yüzyıl, kentli, Batı Avrupalı, Musevi entelektüel erkek. Bütün bunlar ve başka şeyler onun bir yirminci yüzyıl ve/veya köylü ve/veya Avrupalı-olmayan, ve/veya feminist devrim için doğru olmayan birtakım önerilerde bulunmasına yolaçmıştır. Das Kapital'e İncil, Marx'a da uzman muamelesi yapmak erkek-tanımlı tavırlardır. Ama Marx'ı bu şekilde değerlendirmenin en zararlı ve erkek tanımlı yanı, devrimci bir teori geliştirme konusunda bize verdiği tavırdır. Eğer Marksizmi model haliyle ya da en azından son yıllarda pratiğe geçirildiği haliyle özümsersek, devrimci pratikten ayrılabilir, devrimci teori diye birşeyin varolduğunu kabul ederiz. Bu teori, üstüne üstlük, izlememiz gereken pratiği bize söyleyecektir ve teori geliştirmenin yeterli bir devrimci pratik olduğuna inanmaya yönelebiliriz.

Bu söylediklerim, radikal feminist teori diye birşeyin olamayacağı ya da olmaması gerektiğini söylemek için değil-üstelik patriyarkal düşünüşün tuzağında olanların hatası da Kadın Kurtuluşunda eskiden beri radikal feminist bir teorinin olmadığına inanmaktır. Radikal feminist teori, teorinin pratiği izlediği ve pratik olmayan yerde teori geliştirmenin imkansız olduğudur, çünkü teorimiz, pratiğimizi pratiğe geçirmenin teorimiz olduğudur. Eğer bu semantik bir ip atlamacaya benziyorsa özür diler ve ben sağlam bir örnek bulmaya çalışırken sizi önceki cümleyi yeniden okumaya davet ederim.

Mesele şu ki, radikal feministler için teori ve pratik ayrı insan grupları tarafından yapılan şeyler olmayıp, son eylemimizde neyin yanlış olduğunu tecrübeyle keşfederken

pratiğımizın surekli bır arındırılmasıdır. Radıkal feminist teorinin bazı kadınlar tarafından farkedilmemiş olmasının nedeni pek fazla yazılmamış olmasıdır. Bu bir noktaya kadar bızim zaafımız olarak görülebılır ama eğer teorınız pratığınızde bıçimlenmışse, o zaman politık olarak hareket etme biçiminizin tıpkı kitap yazmış gıbi ciddi bır ifade olarak görulmesını isteme şansınız vardır. Varolmayı neyın oluşturabildığı konusunda patriyarkal kavramlara bağlı kalırken radıkal femınizmin yokluğunu kanıtlayan şey de feminizm uzerine yazdığımız şeylerin göreli azlığı oldu. Üstelik de bız kendımizi açıklamak uzere ortada görünmezken başkalarının yanlış yorumlarına açık olduk, devrımci teoriye katkımız yazılabilir ve yazılmıştır da.

Kuçuk grup radikal feminist teori/pratığinin iyi bir örneğidir; pratık alternatif tedavi tekniklerinden ödunç alınıp sonradan dönuşturülmüşse de, devrimci bir araç olarak bılinç yukselme (BY) radıkal feministler tarafından gelıştırılmıştir. Kadın kurtuluş hareketi başladığında -baştan otomatık olarak bılinç yukseltmek için kuçuk gruplara bölunmedık- kimilerimiz yetmiş kadınlık genış toplantılarda oluşan heyecanı ve dınamığı hatırlayabilir; bu bazen yenıden yakalanabilmesi iyi olacak bir duygudur Kuçuk grupların örgutlenış biçimi -bunların hepsi bilınç yukseltme grupları değıldı, bazıları tamamen bir işin yapılmasına yönelikti yani büyuk gruptan ayrı olarak toplanmak dığer kadınlarla çeşıtli duzeylerde temas halınde olmanın ve aynı zamanda bilincimizi değıştirmenin iyi bır yoluydu. Süreç içinde bır yerlerde bıçim ve içerik karıştı ve kuçuk bır grup olarak toplanmak Kadın Kurtuluşunun alameti farıkası haline gelırken grubun içinde ne olduğu pek fazla sorgulanmadığı gıbi genellıkle bir kuçuk grupla dıgeri arasında pratik bir bağ yoktu. Kuçük gruplar halınde toplanmanın polıtık önemini anlamadan bu örgutlenme bıçiminın korunması bize hiçbir yararı olmayan, kemıkleşmış bir pratığe yolaçar.

Kadın Kurtuluşunun butun uyelerinin başlangıçtan itibaren bır BY grubu içinde olmaları gerektıği ve kendilerini kadın kurtuluş hareketiyle bırlıkte tanımlamaya devam ettikleri sürece bunu sürdurmeleri bizim teori/pratığimizin önemlı bir parçası olarak kaldı. Ama şimdı hayatlarında hiç BY grubunda bulunmamış ve bunun ötesine geçtiklerini hisseden bir sürü kadın var-bu hiç katılmadığım bir konu Yıne de, eğer bılinç-yükseltme fıkrine katılmayan bu kadınların genel pratıklerını inceleyip kendımizinkiyle kıyaslayabilırsek bu teori/pratiğimizın sağlıklı bir gözden geçirilmesi olur ve bunun üzerine bılinç-yükseltme surecini yenıden inceleyip gerekirse dönuştürebiliriz. Ondan sonra teori/pratiğimizde bir değışiklık gerekebılir-yenıden gözden geçirmemiz gereken faaliyetlerimizi nasıl yönlendırdığımız hakkında karar kolektıf olarak verilmış olacaktır.

Radikal feministler teorimiz ve pratiğimiz arasında bir ayrım görmedıkleri ıçın hayatımızı değıştirmek konusunda olumlu eylemlerde bulunmamızla devrımin şimdiden başlayabıleceğini söyleyebılır. Bu, bır kadının hayatını değıştırmek için yaptığı her eylemin devrımci olduğunu önermek değilse de, butun hazırlıklar tamamlandıktan sonra uzak bir gelecekte gerçekleşecek bir devrimi inşa etmek olan erkek-tanımlı devrim kavramına göre çok daha iyimser ve yumuşaktır. Bıçim ve şeklıne asla gözünün önune getiremediğın ve kendini tanımlayamayacağın bir şey için doğru hazırlıkları yapıp yapmadığına nasıl karar verebilırsın? Devrımci değışiklığı mümkun olanın alanına taşımak radıkal feminizmden öğrendığim en önemli tavırlardan biridir-bütün değışiklıklerin benım hayatım sırasında gerçekleşmesi ihtımalı olmasa da benim katkım olan ufak aşamalar bazı insanlar ve en önemlisi benim için hayatı daha iyi kılacaktır

Bir radıkal feminist olarak öğrendığım en temel polıtık ders devrımın önemlı bir parçası olduğumdur Baskı altında olduğuma göre başka kadınlarla birlıkte hayatımı değiştirmek için mücadele edebilirım ve bu yüzden belırleyiciyım. Fedakâr ya da kadınlardan hep beklenıldığı gıbı verici ve sevgı dolu olduğum için kadın kurtuluş hareketinde değilim, kendi hayatımı ve başka kadınların hayatının değiştirilmesi gerektığine inandığım için buradayım

Butün mesele bu.

1) lıberasyonu (ayşe)
2) burada kastedılen dıl ıngılızce olduğu için saksonlardan sözedılıyor. (ayşe)

bağır

Niye bakıyor bu insanlar bana, üstümde bir acayiplik mi var acaba? Yoo görünürde bir şey yok. Yoksa yakam mı çok açık, biraz kapasam mı...Hayır açık filan sayılmaz, bana öyle geliyor olmalı... Peki niye bakıyorlar öyle görmemişler gibi? Acaba suratımda bir gariplik mi var? Yok canım olamaz, daha evden yeni çıktım, ne olabilir ki suratımda... Belki de bana baktıkları filan yoktur, yine kuruntu ediyorum kendime, işleri mi yok bana bakacaklar... Off.. yeter ama kuruntu filan ettiğim yok, bal gibi bana bakıyorlar işte. Ne yapsam acaba? İlk durakta insem mi?.. Niye inecekmişim, inmeyeceğim işte, bakarlarsa baksınlar, her ne görüyorlarsa suratımda... Dik durmalıyım, evet, evet dik durmalıyım. Hiç bir şekilde boyun eğmeyeceğim onlara, benim de onlar kadar bu otobüse binmeye hakkım var. Ne vardı bu bluzu giyecek, daha kapalı bir şey giyseydim keşke... Ne yapayım yani canım bunu giymek istedi, üstelik hava da çok sıcak. Ne yani istediğimi giyemez miyim? Onlar daracık pantolonlarından kabartılarını gururla sergilerken ben göğüslerimden mi utanacağım, utanmıyorum işte ne derlerse desinler, umurumda bile değil... Hay allah, bu adam da nerden çıktı şimdi, biraz daha geride duramaz mı, sanki üstüme yıkılacak. Ne kötü kalpli bir kadınım, otobüs tıklım tıklım, ne yapsın adamcağız, ayakta duracak yer yok. Ama biraz geride durabilirdi... Yine fesatlık yapıyorum, o da benim gibi bir an önce evine varmayı düşünüyordur, otobüs de kalabalık, ne yapsın yani adamcağız... Aaaa.., yeter ama gittikçe üzerime geliyor, bu kadar da olmaz, ben nasıl duruyorsam o da öyle dursun, nerdeyse oturanların üstüne düşeceğim. Yooo söylemeliyim artık, sertçe ikaz etmeliyim ki bir daha böyle bir şeye

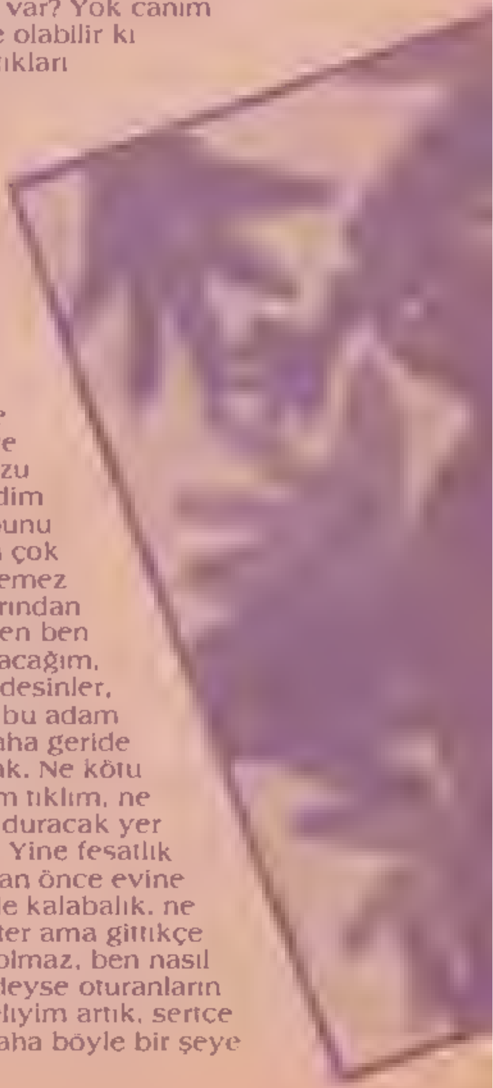

bilmek

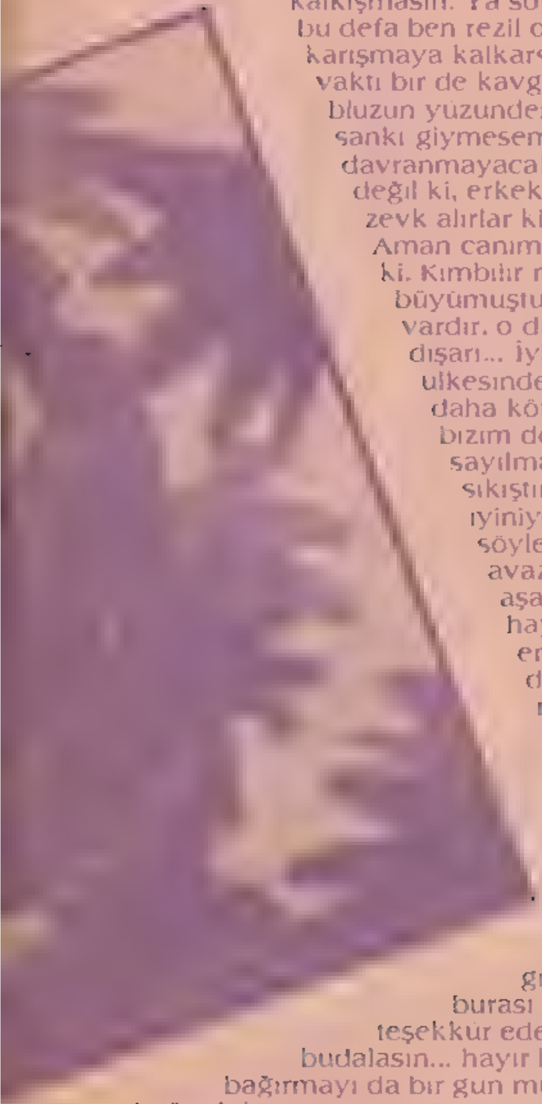

kalkışmasın. Ya söyleyince inkâr ederse, bu defa ben rezil olurum... Ya da başkaları karışmaya kalkarsa, al başına belayı gece vakti bir de kavgaya neden ol. Hep bu bluzun yüzünden, bir daha giyersem... Hıh sanki giymesem böyle davranmayacaklardı, akılları başlarında değil ki, erkekliklerini kanıtlamakta. Ne zevk alırlar ki böyle, hiç anlamam. Aman canım niye böyle düşünüyorum ki. Kimbilir nasıl bir baskı altında büyümüştür, bir sürü cinsel problemi vardır, o da bu şekilde yansıtıyordur dışarı... İyi ama biz de sorunsuzlar ülkesinden gelmiyoruz, üstelik daha kötü baskılar yaşadık, eh bizim de problemlerimiz yok sayılmaz yani, biz niye kimseyi sıkıştırmıyoruz?.. Bu kadar iyiniyetli olmanın anlamı yok, söylemeliyim artık. Yoo avazım çıktığı kadar bağırıp aşağılık bir yaratık olduğunu haykırmalıyım suratına. Evet en iyisi bu, böylece bir daha kolay kolay kimseyi rahatsız edemez, diğer erkeklere de iyi bir ders olur. Evet... dik dur, kendine güvenmelisin, bunda utanacak bir şey yok utanacak birisi varsa bu kişi o olmalı. Hazır mısın.. 'Bakar mısınız, şey... biraz öteye gidebilir misiniz lütfen, burası biraz sıkışık da.. teşekkür ederim...'...Sen bir budalasın... hayır hayır bir kadınsın... ve bağırmayı da bir gün mutlaka öğreneceksin.. Siz bağırabiliyor musunuz?

SERPİL

içki içilen

"Kadehimi kaldırıp bir yudum aldım. Hiç bakmıyorum ama aklım sende Ya sen? Sen benimle ilgileniyor musun? Demin şiirlerimle ilgili birşey sormuştun, -unuttum şimdi, neydi? işte o zaman gözlerindeki çapkın pırıltıyı farketmedim sanma. Eğer şiirimi anlayabilirsen beni de anlayabilirsin güzelim. Sana güzelim diyorum. Güzelsin evet... Farketmedim değil. Ama acaba olgun bir erkeğin hem de olgun bir şairin kıymetini bilecek kadar duyarlı mısın? Çünkü bugüne kadar duyarsız kadınlardan çok çektim yavrum. Başımı göğsüne dayayıp doyasıya anlatmak isterdim. Sonra da beni teselli etmeni. Sana bakıyorum. Yanındaki gözlüklü tıfıl oğlana birşeyler anlatıyorsun Bluzunun üst düğmesi açılmış, farkında değil misin allahaşkına? Yoksa sen iki erkeği birden idare eden yeni moda kaltaklardan mısın? Eğer öyleysen, öyleysen yine isterim seni ama hiçbir iz bırakmadan geçip gidersin hayatımdan. Hayır bu ikon yüze sahip kadın böyle birşey yapmayacak kadar lekesiz olacaktır. Ben senin şiirini yazmak istiyorum yavrum Doğru, hayatımdan çok kadın geçti. Hepsi de bende birşeyler bıraktı, hepsine birşeyler karaladım Ama sonra gördüm ki bana onları yazdıran o kadınlar değil, benim kendi içimdeki şiir. Örneğin karım olacak cadı. Gerçi ona her zaman saygı duydum.

Çocuklarımın anasıdır. Ama evlendiğimizden bu yana birgün beni anlamadı, birgün olsun mutluluğu benim mutluluğumda aramaya çalışmadı. Hep ben onun istediklerini yapayım, onun kalıplarına gireyim diye uğraştı. Bu koca şair yüreği bir kadına, bir memuriyete hapsolabilir mi hiç? Nitekim hapsolmadı da güzelim, hapsolmadı da... Oysa onu ilk tanıdığımda Felsefe üçüncü sınıfta okuyan ince, zarif bir kızdı Hemen kırılıverecek gibi. O inceliğinin altındaki direnci bana karşı kullanacağını nereden bilebilirdim? Daha evlenmeden Yenikapı sahilinde kaçamak gezdiğimiz günlerde ona Nazım Usta'nın, "O mavi gözlü bir devdi/minnacık bir kadını sevdi" diye başlayan dizelerini okuduğumda, benim minnacık kadınımın büyük işler için yaratılmış ellerimle bahçesinde ebruli hanımeli açan bir evin kapısını açmamı isteyeceğini ummamıştım hiç. Sanki gözleri, ben seninim, başka hiçbir şeyin önemi yok, diye yemin eder gibiydi. Evlenmek için onun okulunu bitirmesini bekleyemedim O memuriyete girdi, ben de bir yayınevinde şimdi düzeltmenlik mi diyorlar- öyle bir işe. Çiğlene

kadar çalışıyordum. Böylece şiirlerime çalışmak için bütün bir öğleden sonram kalıyordu. O günlerde karım ilk çocuğumuza hamile kaldı Korunmayı bilmeyecek kadar beceriksiz olması beni için için kızdırdıysa da ses etmedim. Hamileliği çok kötü geçti. Sanki analık ona kadınlığını unutturmuştu. Arkadaşlarla bir yerde birkaç kadeh içeriz, eve gelirim Bunu bilecek kadar tecrüben var mı bilmem yavrum ama o durumda erkeğin canı sıcak bir kadın

ister. Karnı burnunda bir buz kütlesi değil. Tam hamileliğin son aylarıydı, beni geç kaldığım bahanesiyle işten attılar Sebebi belli ki toplumcu tanınan bazı ozanlarla dostluk etmem. İşte

[illegible]

arayan bir kadının, gerçek bir kadının [illegible] çok aradım yavrum. Bir yandan [illegible] vermeyen [illegible] patronları [illegible] yandan sıcak bir [illegible] bir çocuk. Karım artık bir makinadan farksız. Sabahları kalkıyor, çocukları [illegible]

bir yerde içkonuşma

[illegible]

ERKEK DÜŞMANLIĞINDAN KORKMAMAK

kadınların kurtuluşu, feminizm ve bunlara bağlantılı olarak kendi yaşamım üzerine düşünmeye ilk başladığım sıralarda bana "ama feministler erkek düşmanı, sen de öyle misin?" diye soranlara karşı kendimi savunuyordum. "böyle birşey yok, biz tek tek erkeklere değil, erkek egemen düzene karşıyız, hem bu düzende erkekler de eziliyor" falan gibi şeyler söyleyerek bu işten sıyrılmaya ve kendimi savunmaya çalışıyordum. kadınların kurtuluşu ile ilgili olarak tartışmaya, okumaya, düşünmeye devam ettikçe o günlerdeki tavrımın yanlış olduğu kanısına vardım. artık şöyle düşünüyorum: evet, kadınlar tek tek erkeklere de düşman olabilirler, evet, erkekler de kadınların öfkesini, nefretini ve düşmanlığını kazanacak tavırlarda bulunuyorlar.

düşmanlığın hangi boyutlara kadar ulaşabileceğini ya da birisine düşman olduğumuzda ne yaptığımız ya da yapabildiğimiz konusundaki tartışmalara girmeden -bence her kadın hiddetlendiği, düşman olduğu erkeğe karşı farklı davranabilir, kimisi sadece o erkekle bir daha hiç konuşmaz, kimisi kafasına odun atar, kimisi o örnekten yola çıkarak bütün erkekleri düşmanı ilan eder ve hiç bir düşmanı ile görüşmez- benim bu konuda söylemek istediğim başka birkaç şey var.

içinde yaşadığımız düzen kapitalist ve erkek egemen. bence feministlerin esas meselesi bu düzenin erkek egemen olması.

kadınların kadın oldukları için uğradıkları haksızlıklardan, baskı altına alınmalarından, ikinci cins yerine konuyor olmalarından söz ederken karşımıza hep tek tek, somut erkekleri almak zorundayız. genç kızken en yakınımız olan babamız, sevgilimiz, evliysek gene en yakınımız olan kocamız tarafından haksızlığa uğrarız. ama belki de istisnasız biz bütün kadınlar için bu kadar yakın olduğumuz erkeklerle uğraşmak, onlara hiddetlenmek -ya da hiddetlenip tavır koymak- onlara düşmanlık yapmak oldukça zordur. oysa bütün insanlığı baskı altında tutan, yasalarıyla, kurumlarıyla yalnız kadınları değil bütün toplumu ezen bir düzene karşı çıkmak, onu düşman ilan etmek, ona karşı mücadele etmek daha kolaydır. bunu söylerken bence bütün kadınlar en yakınlarındaki erkeklere düşman olsunlar demek istemiyorum, ancak bu kadar yakınımızda olan erkeklerin de ne de olsa erkektirler-

yaptıkları cinsiyetçiliği, bizi ya da başka kadınları aşağılamalarını görmeli ve tavır belirtmeliyiz diyorum.

gazetede okuduğumuz ya da yakından bildiğimiz bir dövme olayında, karısını döven adama karşı tavır belirlemek o kadar zor değil, üstelik bunun için feminist olmak da gerekmez, insanlara uygulanan şiddete karşı çıkan herkes bu örnekteki kocaya kızar. ancak aynı işyerinde çalıştığımız ya da okuldan tanıdığımız diyelim ki dünya ve insanlık durumu üstüne düşünen, araştıran hattâ teoriler üreten bir erkek arkadaşımızın - öne sürdüğü gerekçeleri dayak atan erkekten farklı da olsa- kadın ve feminizm konusuna yaklaşımı küçümseyici ya da alaycı olduğunda ona karşı tavır almamız daha zor oluyor. oysa iki erkeğin de davranışlarına baktığımda bana birincisininki ikincisininkinden daha kötü gelmiyor; ikisi de erkek egemen davranışın devamı ve ikisi de kadını aşağılıyor.

aynı şekilde boyalı basın denen gazete benzeri yayın organlarında kadınların aşağılanmalarına kızmak için feminizm ve kadın kurtuluşu konularında uzmanlaşmış olmak gerekmiyor; ancak her konuda ciddi olduğu bilinen tek renkli bir gazetenin ciddi bir köşe yazarının kadın resmi basarak değil de satır aralarında kadını aşağılayarak, feminizmle dalga geçerek yazılar yazmasına karşı koymak daha zor oluyor.

otobüste bacaklarını 180 derece açarak oturan ya da otobüste bir kadını rahatsız eden bir erkeğe kızmamak elde değildir. hattâ kimimiz artık buna karşı tavır da koyar, adama çatarız. ancak "canım sadece bir fıkra bu, ne var bunda bu kadar kızacak" diye anlatılan bir cinsiyetçi fıkrayı anlatana, hele de yakın arkadaşımız ise kızmak, kızsak bile bunu belli etmek daha zor. erkeklerle tek tek düşmanlaşmak, onları karşımıza almak daha zordur, ama gerekli... biraz dikkatlice çevremize bakarsak, her erkekte sadece erkek olduğu için kadınları ezme ve onları küçük görme potansiyelinin olduğunu fark edebiliriz.

bu bile onlara öfkelenmek için yeterli.

zaten kadınların kurtuluşu, erkek değerlerinden ve erkek egemenliğinden olduğu gibi, biraz da bazı "erkek" lerden kurtulmak olmayacak mı?

GÜL

YÜZÜKSÜZLÜK ŞOKU

Tam da "!!..Parmağımda yüzüğüm, yanımda kızım, İzmir yollarındayım" diye başlayan bir yazı yazmayı düşünürken, bir anda yüzüksüz kalıverince oldukça bozuldum.

Aslında duygularım sadece bozulma sözüyle açıklanabilecek hafiflikte değildi. Daha çok bir bozgun yaşadım. Belki de bir şok desem daha iyi olur.

Hiç ummadığım bir anda, üstelik **Bodrum**'da, yüzüksüz kalıvermek, insanın bayağı bir suçluluk hissine kapılmasına neden oluyor

Bodrum'a yüzüklü gidip, yüzüksüz geri dönmenin çok değişik ve de **manalı** anlamları olmalı yaşadığımız günlerde.

Allah kahretsin! Düşecek başka yer mi bulamadı şu alyans! Şöyle daha az kuşku yaratacak, ya da hiç suçluluk hissine kapılmaya elvermeyecek bir yerlerde düşebilirdi. Örneğin çamaşır ya da bulaşık yıkarken ya da pazarda filan... Ya da çocuğun altını temizlerken yuvarlanıp çıkabilirdi yaşamımdan. Oysa bu düşüş biçimi hiç de affedilebilir gibi değil. Hiçbir açıklamanın kaybedişi meşrulaştırabilecek gücü olmayacak.

Herhalde bu yüzüğün benimle alıp veremediği vardı Bir süreden beri parmağımdan çıkarmaya niyetlendiğimin belli ki farkındaydı. Ve bana bir oyun oynadı. Gafil avladı ve kendimi savunma ihtiyacıyla baş başa bıraktı beni. Kendi istediğim anı ve mekânı seçmeme olanak tanımadı. Bir kez daha koşullara yenik düşürdü beni

Oysa öyle mi olacaktı kendim çıkardığımda? Her yönüyle kendimi hazırlamış olacaktım. Üstelik belki de zayıf hissettiğimde kendimi, kenarlardan bir

yerlerden çıkarıp takabileceğim yedek bir yüzüğüm bile olmayacaktı. [illegible] olmasa da [illegible] evli işlevi görebilirdi. Zaten [illegible] da yapmış olacaktım sağda solda '... Şu alyanslar da ne sıkıcı... Yok evliymiş, yok nişanlıymış, yok bekârmış gibi kategorilere ayırıyor insanları. Ben insanlar arasında böylesi kıstaslarla ayrım yapılmasını istemiyorum. Benim için manevi değeri büyük ama o değeri de farklı biçimlerde simgeleştirebilirdik yani' [illegible] Bunların hiçbirini yapmaya fırsat bile bulamadım. Sanki insanların bakışları değişmişti. Sanki zırhımı yitirmiştim. O incecik alyans meğerse nelere kadirmiş de farkında [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] parmağıma yüzüğü geçirmişti. Sayesinde statü sahibi olmuştum. Yeri, yurdu, mekânı, adı ve ne yapacağı belli ve belirlenmiş bir kadın. O nedenle de güven veren,.belki de zararsız bir kadın. Hayatını yüzüğün sahibine adamış bir kadın.

Gerçi, parmağıma taktığım ilk zamanlarda da yüzüklü elimi ne yapacağımı bilemez olmuştum ve çok iyi hatırlıyorum, o şaşkınlık ve telaş içinde daha çok dikkat çekmişti yüzüklü elim. O zaman da sevimli gelmemişti, ama çıkarmayı da düşünmemiştim ve kanıksamıştım. Başka şeyleri de kanıksadığım gibi. Ta ki... statü simgelerinden arınma gereğini duyana değin. Özellikle de köleliği vurgulayan bir halkanın mutlaka çıkarılması gerektiğine inanıncaya değin. Kendi özelimde pek de kölelik ilişkisi [illegible] değildim öteki halkalı kadınlardan.

Kendimi öteki alyanslı kadınlardan farklı [illegible] karşılaştığımda, ilk önce uyanan, saldırıya geçen, refleksleşmiş düşünceler ötekilerdi. Evet, düşürmüş olabileceğim yerleri tek tek aranırken [illegible]

[illegible]

S. NUR

niye fe

Feminizm uzerine ülkemizde söz söylenmeye başlandığından bu yana, hemen hemen her çevreden feminizme çeşitli saldırılar yapıldı. Bu saldırıların hiç beklenmedik olduğunu söylemiyorum ama, en başından her karşi çıkışı politik muhatap görmemek iyi geliyor bana. Bır feminist olarak kendı hayatım üzerine söz söylemek istiyorum

Şımdi "niye feminizm gerekli"den önce, belki kısa da olsa erkek bır dunyada kadın olmak nasıl bır şey uzerine söz söylemek gerekiyor bence. Kadın olarak erkeklerın egemen olduğu bır dunyaya doğuyoruz. Cınsel rollerımizi/kimlıklerımizi/toplumsal durumlarımızı belirleyen erkek değerleri...KIZ/BAKIRE gibi tanımlamalarımız oluyor, ilkin erkek (baba) soyadını alıyoruz. Sonra duygululuk, zayıflık, karar alamamak, kavgacı olamamak, daha az yapılı bedenlerimiz, subjektifliğimiz, yaşama alanlarımızın evler oluşu, EŞ/ANNE kimliklerimiz vs. bize sunulan "kadınlık" durumları. Bızlere sunulan bu değerlerin "kötu" olduğunu, erkeklik durumları olan güçlü ve kararlı olmanın, uzmanlaşmanın, zeki ve kavgacı olmanın, savaşmanın, yönetmenin, daha yapılı bedenlere sahip olmanın, objektifliğın vs. ise "ıyi" olduğunu belirleyen de erkek değerlerı

Yemek pışırmek, yün örmek, suslenmek kadın alanı; kavgacı olmak, akıllı olmak, beğenmek erkek alanı... Suslenmek "kötü", birisine bakıp tavlamak "iyi".. Hattâ daha da ilerleterek erkeğin bir kadının peşıni bırakmaması onun kararlılığını gösterırken, kadının aynı ısrarcılıkla davranması onun "hafif" olduğunu belirlemekte... Bu örnekler çoğaltılabılır tabıı ki ama bu kadarıyla bile var olan durum açısından kadınlara sunulan değerlerin, erkek değerlerine göre ikincıl olduğunu görmek mümkun...

Tüm bu erkek değerler sistemini sorgulamak önemli ama, gözumuzun gördüğü haliyle bile kadınlık durumlarının erkeklık durumlarından daha iyi geldiğini söylemek anlamlı dıye duşunúyorum. Uzun bır projede, [illegible] hattâ birısine göre daha akıllı olmak "iyi" dıye soru açmak gerekiyor bence

Toplum aynı zamanda cinsiyetçiliğe dayalı olarak örgütlu... Cınsıyetçiliğin hergun [illegible] Feminizm "özel olan polıtıktır'de ifadesini bulan karşı çıkışında, özelde yaşadığımız hayatlarımızın aslında bır egemenlik ilişkisi temelinde örgutlendiğine ve bu egemenliğe maruz kalanların kadınlar olduğuna işaret etmekte... Özelde yaşadıklarımızı ve bunlardan hareketle toplumsal alanları ve dunyayı ayrıca ve yeniden cınsiyetçilik temelinde sorgulamanın siyasetın alanı olduğunu vurgulamak önemli gibi geliyor bana... Özel alanlar sözkonusu olduğunda ise saldırıların bu kadar yoğun ve genellikle erkeklerden gelmesi şaşırtıcı değıl tabii ki.. (Egemenlikten vazgeçmek kolay olmasa gerek). Ve ustelık bana öyle gelıyor kı, kadınların üzerindeki erkek egemenliği (sıyasi, kulturel, fızıksel vs.) en eski iktidar ilişkisi... Erkek iktidarının bu kadar köklu bir geçmişi olması, topluma, dünyaya çeşitli açılardan karşı olunsa bile -ki bence her farklı çıkış birbirini kapsamak/içermek zorunda değıl- yüzyıllardır yaşadığımız hayatları, toplumsal alanları kadınların gözüyle yeni baştan, kadınları da içine alarak sorgulamayı ve değıştirmeyi zorunlu kılıyor.

Bu konuda farklı yaklaşımlar ortaya atmak mumkun tabii ama benim burada asıl onemsedığım şey, erkek egemenlığinin hergun yenıden uretildıği gundelik hayatlarımız uzerıne kadınların kendi [illegible] feminist politika uretmeleri.

Toplumsal ilişkilerın çalışanların tumunu eziyor olması, o çalışanların kendi aralarında farklı nitelikte baskıya ve iktıdar ilişkisine maruz kalmadıkları anlamına gelmez... Bana öyle geliyor ki her iktidar kendi içinde egemen olana karşı -o iktidar ilişkisine karşı mücadeleyi zorunlu kılar... Dolayısıyla her iktidar ilişkisi farklı ve özgül sorgulama

minizm

gerektırır. Topluma tüm çalışanlar adına yada sınıfsal açıdan karşı çıkmakla, kadınların erkek egemenliği altında yaşadıkları cinsiyetçiliğe karşı çıkmaları birbirini içeriyor olmasa gerek...

Kadınların sadece kadın olmaktan kaynaklanan sorunları var. Ve kadınlar sadece kadın oldukları için benzer sorunlar yaşıyorlar. Evdeyken, çalışırken, sokaktayken, erkeklerle olan ilişkilerinde, gebeyken, sevıştikten sonra vs. Ve toplumsal alanlar aynı zamanda cinsiyetçi yani erkek... Dolayısıyla kadınların gözüyle yeni baştan bu alanlara bakmak kadınların işi/feminizmin alanı.

Bu platformda, kadınların var olan duruma karşı geliştirdikleri her söz/her eylem son derece önemli gibi geliyor bana...

VİLDAN

Aleksandra Kolontay ve "KADINLARIN ÖZGÜRLÜĞÜ"

Geçen yılın son günlerinde Yarın Yayınları'ndan A.Kolontay'ın bazı makaleleri "Kadınların Özgürlüğü" ismi altında yayımlandı. Daha arka kapağını okurken insan Kolontay'ın "feminist kadın hareketi"ne düşman olduğu kanısına kapılabilir. A. Kolontay'ın bu kitapta nedense hiç sözü edilmeyen başka makale ve yazılar [illegible]

Bu kısa yazıda da değinmek istediğim özellikle "Yeni Ahlâk ve İşçi Sınıfı" kitabı ve onun içindeki bazı makaleler.

A. Kolontay bana göre de öncelikle bir sosyalisttir ve yaşamı boyunca bu yolda mücadele etmiştir, kadın sorununa yaklaşımı da hep bu dünya görüşünün bir parçası olmuştur. Ancak yukarıda adını andığım kitabında kadın, evlilik ve sevgi üzerine o dönemde oldukça radikal sayılabilecek ve yoldaşları tarafından "feminist olmakla" suçlanmaya kadar gidecek yazılardır. Bu konulara olan yaklaşımındandır ki bugün de İngiltere ve Batı Almanya'daki sosyalist feministler kendilerini Kolontay'ın görüşlerine yakın bulmaktadırlar.

A. Kolontay bir yandan aktif bir sosyalist olarak mücadele ederken bir yandan da edebiyatla uğraşmış bir kadındır. Romanları ve hikayeleri yayımlanmıştır. Kitaplarından birinin içindeki "Kızkardeşler" adlı hikayesi üzerine, -burada Kolontay bir kadının kocasının evlerine getirdiği fahişeye nasıl yakınlık duyduğunu anlatmaktadır- Krasnaja Nov adlı derginin kadın yönetmeni tarafından şu şekilde suçlanmıştır: "...bütün hikayeler porno ve bulvar edebiyatı kokuyor. devrimin altıncı yılında neden böylesi pislik şeyler yayımlanıyor, anlamıyorum. Karşı karşıya olduğumuz komünist kadın bir feminist pisliğin fazlasıyla içine bulaşmıştır". Marx toplumun tarihi işçi sınıfının mücadele tarihidir der. Kolontay'a göre ise belki bir de

cinsiyet mücadelesi tarihi eklenmelidir.
Kolontay böylesi bir suçlamayla karşı karşıya kaldığı sıralarda aslında o dönemde "burjuva inizmi" denen şeye karşıydı. Zaten kendisini hiçbir zaman da feminist olarak nitelememiştir. Ancak bundan feminist düşmanı olduğu anlaşılmamalıdır. Kolontay için ekonomik baskının kaldırılması cinsiyet ayrımı yüzünden oluşan baskının da ortadan kalkacağı garantisini vermez. 1918'de yayımlanan "Yeni Ahlâk ve İşçi Sınıfı" kitabında aynen şöyle yazar: "Sosyal reformlar yeni ve gerçek ilişkiler açısından kaçınılmaz bir önkoşul ama onlar eğer aynı zamanda insanlarda sevgi ilişkisini geliştirmeye yöneltmezse cinsel krizi çözemez." Kolontay bahda bugün de feministlerin önemsediği bir şeye, zihniyetin şin değişimine çok önem veriyor. Sözü kitabın ilk makalesi olan "Özgür 'da şöyle tanımlıyor özgür kadını: "Kadın kahramanlar -ki onlar kendi taleplerini ortaya koyarlar- kendi özel hayatlarına bağlı olarak devlette, ailede ve toplumda karşılaştıkları baskıları protesto ederler." Kolontay'a göre bu yeni özgür kadın kendi içinde ve dış dünyaya karşı bağımsız bir varlık olacak.

Kolontay kendinden 50 yıl sonra Shulamith Firestone'nun yaptığı gibi yine aynı kitapta sevginin kadınlar için ne anlama geldiğini de sorgulamıştır. 1908'de Avusturyalı Grete Meisel Hess'in "Cinsel Kriz" adlı kitabını destekleyerek Kolontay'ın vardığı sonuç resmi evliliğin de, fahişeliğin de, özgür aşkın da insanlık psikolojisi için öldürücü olduğudur. Kolontay'ın kitabında neden evliliğe karşı olduğunu açıklaması da şöyledir: Evlilik: 1- İnsan psikolojisinin hiç değişmeyeceği varsayımından hareketle koparılamayacak bir bağ haline getirilir. 2- İnsanlarda sahip olma duygusuna hizmet eder.

Kolontay'ın işçi sınıfını cinsler arası sorunları gözardı etmekle suçlaması, bugün bile sosyalist feministlerin ona yakın olmasını sağlarken, diğer feministleri de ondan uzaklaştırmıştır. Bu feministler için cinsiyet sorunlarının çözümünü işçi sınıfından beklemek yanlıştır. İşçi sınıfı mücadelesi içinde feminist hareket ile dayanışma gösterebilir, ancak baskının ortadan kalkması ancak bu baskıya maruz kalan grubun

[illegible]

Yaşasın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü

1910'da Kopenhag'da toplanan II Kadın Enternasyonali'nde biraraya gelen kadınlar, 1857'de 40.000 New York'lu kadın işçinin greve gittiği gün olan 8 Mart'ın, Dünya Kadınlar Günü olarak kutlanmasını kararlaştırdılar Aradan 77 yıl geçmiş olmasına rağmen 8 Mart öneminden bir şey yitirmedi. Çunku kadınların durumunda değişen fazla bir şey yok. Soruyoruz.

- NEDEN yaşamımızı evlere kapanarak sürdürmemiz bekleniyor?
- NEDEN sokaklar, kahveler, geceler erkeklere ait?
- NEDEN eğitimde, iş hayatında, siyasette erkeklerle "resmen" aynı haklara sahip görünsek de bu haklardan yararlanamıyoruz?
- NEDEN kadının asıl mesleği, meslekten bile sayılmayan "analık" ve "ev kadınlığı" olsun?
- NEDEN evde tum işleri, yani bulaşığı, çamaşırı, yemeği, çocuk bakımını -dışarıda çalışalım çalışmayalım- biz üstlenmek zorundayız?
- NEDEN cinselliğimiz, bastırılmanın ve yasaklanmanın ötesinde erkekler için eğlence/zevk/saldırı/aşağılama konusudur?
- NEDEN evde, işte, sokakta, erkeklerin cinsel saldırılarına (dayak, sarkıntılık, laf atma, vb.) maruz kalıyoruz?
- NEDEN çeşitli meslekler bize kapalıdır? İşe girerken, bir iş kurarken, seyahat ederken, çocuk aldırırken hukuken erkeklerden izin almak zorundayız?
- NEDEN kürtaj gibi tamamen bizim bedenimizi ilgilendiren bir konuda erkeklerin imzasına gerek duyulurken, doğum kontrolü gibi kadın ve erkeği ilgilendiren bir konu sadece bizim sorumluluğumuza bırakılıyor?
- NEDEN bizlere "kaşık duşmanı", "eksık etek", "saçı uzun aklı kısa" gibi yakıştırmalar yapılıyor?
- NEDEN erkeklerden akıllı ve akılcı, cesur, atak, becerikli, yetenekli olmaları beklenip bu özellikler yüceltilirken,
- NEDEN duygusallık, fedakârlık, şefkatli olmak, korunmaya muhtaç olmak, beceriksizlik, çekingenlik, korkaklık, gevezelik, dedikoduculuk kadınlara ozgü nitelikler sayılarak aşağılanıyor?
- NEDEN kocamızın soyadını taşımak, onun kimliğiyle var olmak zorundayız?
- VE NEDEN suskunluğumuzu aşıp sesimizi duyuramıyoruz?

• Bu metni FEMİNİST'i çıkaranlarla, İstanbullu başka feministler birlikte hazırladılar

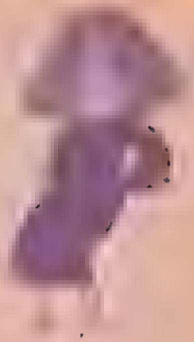

MUHALEFETİN FERYADI

Süreya: Hanımlar, Beyler,
Arka [illegible] matbaa olanaklarından bile yoksun bırakılarak atılmış bir azınlık olarak neden burada sesimizi yükseltmek için [illegible] anlatmak istiyorum. Örgütlenmek bilinçlenmektir ([illegible] tersi miydi, her neyse!) şiarıyla kitlelere [illegible] "kitle benimle ilgilenmiyor (kaybeden onlar, kazanan BEN olacağım). KIRGINIM ama asla YILGIN değilim.
Bu ilk yazıda rüyalarıma giren bir sorunun yanıtını belki sizden alırım diye bir soru sormak istiyorum. Orada burada "Erkek-Kadın Yok, İnsan Var" diyenler, aşağıdakilerden hangisini kastediyorlar?

a)

c)

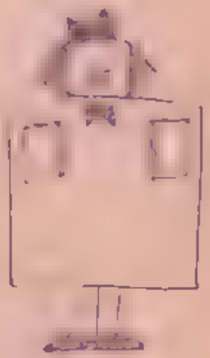

HANDAN KOÇ'a AÇIK KINAMA

Neden kendinizi Müdire/Sahibe olarak yazdırmaktan çekindiniz sayın KOÇ? İktidar sahibi olunca cinsiyet unutuluyor mu?
SİZİ CİNSİYETİNİZİ KABULE DAVET EDİYORUZ!!!

Yanıtlarınızı sayfamıza bekliyorum.
Konuyu şöyle toparlamak istiyorum:
Muhalifler Birleşin!
Yarın Bütün Bir Dergi!

[illegible]

Fatmagül'ün Suçu Ne [illegible]

[illegible]

Vural A Arman bir yandan tamirhanesini açarken (evine ekmek parası götürecek) bir yandan da Fatmagül'e, "Burası bizim evimiz. [illegible] Bana da su getirir misin? Seni karım olarak kabul ediyorum, ev kadınlığına başlayabilirsin" der. Fatmagül'ün yüzünde "herşey değişti" mutluluk başladı gülümsemesi yayılır ve eve koşar.

Film Fatmagül'ün yaşamının değiştiğini sanması ama aslında değişmemesi ile biter. Ne kadar mutsuz bir son! Fatmagül artık kendini seven ve ona kötü davranmayacak olan [illegible] yanında yerini almış, "evinin" sorumluluğunun farkına varmış bir kocaya sahiptir. Bu da kurtulmak değil, bana göre böyle bir kocaya sahip olmak demektir. Aslında bu filmin devamı gerekli. Bu bölümde A Arman'ın [illegible] yanında yerini aldığını izledik. Devamında da erkeğin sınıf bilincine varmasının kadına bakışını değiştirmesi demek olmadığını, [illegible] sınıf bilincinin değiştirmeye yetmediğini izlemek isterdik. Ve herşeyden önemlisi Fatmagül'ün yaşamının değişmesinin kocasının düşüncesinin [illegible] değil, kendi sınırı kadın olduğu için neler yaşamak zorunda kaldığının farkına varmasıyla başladığını izlemek isterdik.

Halkalı Köle

"Halkalı Köle"nin yönetmeni Ümit Efekan. Eser, Bekir Yıldız'ın "Halkalı Köle" ve "Aile Savaşları" adlı kitabından...

Kitabı sevmemiştim, filmi de sevmedim. En sonunda söylenecek sözü başta söylemesem yüreğim daralırdı. Kahramanımız, matbaada işçi olarak çalıştığı sıralarda acıyarak "aldığı" karısını "uysal ve sakin" sanmıştı. İlk zamanlar başkaydı. Dokuz nüfuslu aileye gelin geldiğinde herşeye, herkese yetişiyordu kadın: fedakârdı, saygılıydı. Sonra, Avrupa görmüşlük (işçi olarak gittikleri Almanya kastediliyor burada), kocanın yazar olmasıyla kavuşulan daha rahat bir ortam, kocanın deyişiyle kadını "şımartmıştı" (Haa, bu arada adam insan olma bilincini kavramış "entelektüel-aydın" bir yazar oluyor). Oysa evini, karısını, çocuklarını düşünmekten hayatı kararıyordu adamın: uğraşılarına ayıracak zaman bulamıyordu. İliklerine kadar sömür-sömür sömürülmüştü. Karısı yazdıklarını, düşüncelerini, ruhundaki fırtınaları anlayamamıştı. "Sevgi", "sevmek" ne kadar önemliydi adam için. Bir dolu insanı sevecek kadar "yüreği" vardı. Kadın ise bu "sevgi"yi de, "sevme"yi de anlayamamıştı.

Ne yapmıştı da bütün bunlar gelmişti kahramanın başına? Üstelik bırakmıyordu karısı, halkalı köle gibiydi adam. Kurtulmalıydı, ne yapıp edip kurtulmalıydı... Tam da kendisini anlayan, düşüncelerinin arkadaşı "can yoldaşını", gerçek "kadınını" bulmuşken, bu fırsatı kaçırmamalıydı. Bu kadarı da fazla diyorsanız, merak etmeyin. Mahkemelerde çektiği yürek daraltıcı söylevleri ile karısına kitaplarının telif hakkını vererek kurtuluyor halkalı köle.

Tabii gerçekte kadın mı, koca mı halkalı köle diye geçiriyorum içimden, çünkü bütün bu işler olup biterken adamın pantalonları hep ütülü, gömlekleri temizdi. İki de çocuk yetişiyordu o arada. Üstelik kadın bir de bakımlı olmadığı için azarlanıyordu.

Bir yanda bitmeyen ev işleri, bir yanda çocuklar, bir yanda bakımlı, uysal ve fedakâr olma zorunluluğu, öte yanda da anlaşılmak ve sevilmek için bekleyen, yazar olduğu için sakin ve huzurlu bir ortam da isteyen koca. Filmde (ağzında sigarası, arada bir geçirdiği sinir krizleri ile) şirret olarak tiplenen kadını bir an boş görmek mümkün olmadı... Eee, kadınız gözümüzden kaçmıyor.

Beni hiç olmazsa biraz rahatlatan, "can yoldaşı" sevgilisinin (adam kölelikten kurtulur kurtulmaz evleniyorlar) adamı terk etmesiydi. Biraz Ohhh be!.. dedirtti sonunda. Fakat adam yılmaz, yorulmaz biri olarak bir kez daha anlaşılamadığını görüp, kendisini anlayacak kadını bulana dek "sevme"ye devam edecekti. Yürek genişliğinin bu kadarına söylenecek sözüm yok.

Kısacası Halkalı Köle, erkeklerin gözüyle, erkeklerin sözüyle başlayıp bitiyor.

VİLDAN

DERGİYİ SIRAYLA OKUYACAĞINIZI VARSAYARAK BU YAZIYI SONA KOYDUK. AMA SİZ DE BİZİM GİBİ ELİNİZE GEÇEN DERGİLERİ SONUNDAN, ORTASINDAN, ARASINDAN, ALTINDAN VE DE TERSİNDEN OKUYANLARDANSANIZ YANDINIZ. DERGİDE BUNDAN SONRA OKUYACAKLARINIZ SİZE SIKICI GELEBİLİR. ÇÜNKÜ BU YAZIYI BELKİ DE DERGİ BOYUNCA DERDİMİZİ ANLATAMAMIŞIZDIR DİYE BURAYA KOYDUK.

NEDEN DERSENİZ ÇOĞUMUZ DAHA ÖNCE PEK YAZI YAZMIŞ DEĞİLİZ. ÜSTÜNE ÜSTLÜK BİLİRSİNİZ KADINLAR KENDİLERİNE GÜVENSİZDİR. BİZ DE KADIN OLMA DURUMUNDAN KAYNAKLANAN ÖZELLİKLERİN ÖYLE KOLAYINA DEĞİŞECEĞİNE İNANANLARDAN DEĞİLİZ. EZİLDİĞİMİZE, TAHAYYÜL EDEMEYECEĞİMİZ KADAR UZUN BİR ZAMANDAN BERİ BASKI ALTINA ALINDIĞIMIZA İNANIYORUZ VE BİZİ EZENLERE KARŞI (KİM OLDUKLARINI YENİDEN SÖYLEMEYE GEREK YOK, ONLAR KENDİLERİNİ BİLİRLER, AMA SİZ HALA KUŞKULUYSANIZ GÜL'ÜN VE SEDEF'İN YAZILARINA BİR GÖZATIVERİN) ÖFKE DUYUYORUZ. ÜSTELİK DE BU ÖFKEMİZİ YETERİNCE DİLLENDİREMEDİĞİMİZİ DÜŞÜNÜYORUZ. HERŞEYİN, AMA HERŞEYİN BU AÇIDAN BİR KEZ DAHA SORGULANABİLECEĞİNE İNANIYORUZ.

EVET, FEMİNİSTİZ, KENDİ KURTULUŞUMUZUN YALNIZCA KENDİMİZİN ELİNDE OLDUĞUNU, BİZE KİMSEDEN, HELE BİZİ EZENLERDEN FAYDA OLMADIĞINI BİLİYORUZ. BU DERGİYİ HAZIRLARKEN SEVGİLİ ACEMİLİKLERİMİZLE, TÜRLÜ OLANAKSIZLIKLARLA BOĞUŞTUK AMA YİNE DE ÇOK EĞLENDİK. BİR SÜREDİR KENDİ EZİLMİŞLİĞİMİZ ÜZERİNE DÜŞÜNMEKTEYDİK AMA BU DERGİ BİZE KENDİ ÖZELİMİZDEN SÖZETME CESARETİNİ VERDİ. BİLİRSİNİZ BİZ FEMİNİSTLER ÖZEL OLANIN POLİTİK OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYORUZ. SİZE DE TAVSİYE EDERİZ, EĞER SÖYLEYECEK ORTAK SÖZÜNÜZ VARSA, BİRARAYA GELİP BİRŞEYLER YAPIN.

BİZ HER KONUDA ORTAK DÜŞÜNÜP DÜŞÜNMEDİĞİMİZİ HENÜZ BİLMİYORUZ. DAHA KONUŞMADIĞIMIZ O KADAR ŞEY VAR Kİ. HEM ÜSTELİK BUNUN FAZLA DA BİR ÖNEMİ YOK, AMA EPEYCE KONUDA BENZER HİSSETTİĞİMİZ İÇİN BİRARADAYIZ. BU DERGİYLE KİMSEYİ ÖRGÜTLEMEYİ, KURTARMAYI DÜŞÜNMÜYORUZ AMA KURTULUŞUMUZUN YALNIZ OLMAYACAĞINA İNANDIĞIMIZ İÇİN BİZİM GİBİ DÜŞÜNEN BAŞKA KADINLARIN VARLIĞI BİZİ ÇOK MUTLU EDER. O YÜZDEN KENDİNİZİ BİZE YAKIN HİSSEDERSENİZ BİZİ ARAMANIZI YA DA YOLDA BİRİMİZİ GÖRÜP TANIYINCA BİR MERHABA DEMENİZİ İSTERİZ. BİZE KIZIYORSANIZ YİNE DÜŞÜNCELERİNİZİ ÖĞRENMEK İSTERİZ TABİİ AMA SİZ DE KABUL EDERSİNİZ Kİ, BUGÜNE KADAR HEP BİZE KIZANLAR DÜŞÜNCELERİNİ İFADE ETTİ.

SİZE BİR DAHA NE ZAMAN ULAŞABİLİRİZ ŞİMDİDEN BİLEMİYORUZ, ÇÜNKÜ BU DÜZGÜN, DÜZENLİ BİR YAYIN DEĞİL.

AMA YİNE DE ŞİMDİLİK MERHABA...

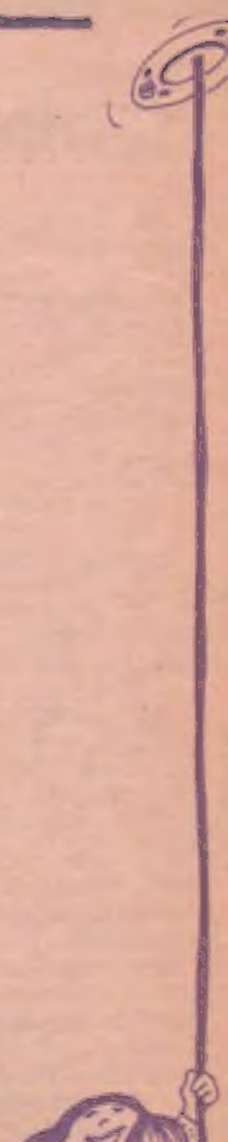

DUYGU ASENA YAZDI

KADININ ADI YOK

Bu kadının adı yok.
Çünkü önemli değil.
Ama Duygu Asena
kadının adını istiyor,
satır üstlerine
çıkmadan neden
kadının adının
olmadığını
sorguluyor.
Çünkü önemli.

2. BASKI ÇIKTI.

AFA YAYINLARI

Catalcesme Sk. Yücer Han 46/4
Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: 526 39 80

matah bir şey olaydı
adına koca değil,
goncagül derdi...
Gül

Hayatımı yeniden
düzenleyebilirim.
Seziyorum: Gücüm var
idil

gelecek
kadındır

Ben feministim ama
inan olsun sinemayı, edebiyatı,
yüzmeyi, yürümeyi, kirazı,
çilekleri, Jan Garbarek'i
vs. de seviyorum. Defne

Erkeğin gözünde kadın bu!
Başarılar. Serpil Eroymak

"FEMİNİST"E MERHABA...
SEMRA

canım dansetmek istiyoo
yupi yupi
Vildan

Neden almasın
İşte bunduğu

Merhaba
Figan

en iyi erkek
erksiz olandır Ayşe

Her kadın bir
cihana bedeldir — minu